

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
Одеського державного екологічного університету
(11-18 травня 2022 р.)**

**ОДЕСА
Одеський державний екологічний університет
2022**

Бондаренко О. О., ст. гр. ГЗ-20

Науковий керівник: Данілова Н. В., канд. геогр. наук

Кафедра Агрометеорології та агроекології

АНТРОПОГЕННІ ЛАНДШАФТНІ ЕКОСИСТЕМИ: ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЛАНДШАФТУ

Агроландшафт – це антропогенний ландшафт, природна рослинність якого на більшій частині території замінена агроценозами.

Сумарна ефективність використання угідь в Україні значно нижча, аніж у розвинутих країнах Європи. У 2004 році, до прикладу, вона була майже втричі нижча, аніж у Польщі, та у 8-9 разів нижча, аніж у Німеччині чи Франції.

Агроценоз – це утворена з метою отримання с-г продукції та регулярно підтримувана людиною біотична спільнота, що має малу екологічну надійність, але високу урожайність (продуктивність) одного чи декілька обраних видів.

Рослинний агроценоз формується на природній базі екологічних компонентів (енергія, вода, ґрунт, редуцентів, консументів тощо). Відноситься до еугеморобної системи.

Агроландшафт – нестійка система з штучно утвореним або збідненими видами природного біотичної спільноти, не здатна існувати без постійної підтримки людини.

Екологічна надійність – здатність системи відносно повністю самовідновлюватись та саморегулюватись (в межах природних для системи добових, сезонних, між річних та вікових флуктуацій) протягом суцесійного та еволюційного відрізка її існування.

За даними Державного агентства земельних ресурсів України, земельні ресурси України характеризуються надзвичайно високим рівнем освоєння.

Сільськогосподарські землі займають 42,9 млн га. (71, 1 %).

Екологічні особливості агроландшафту:

- трансформація окремих елементів (ґрунт, гідрологічний режим, рельєф);
- виникнення порушень екологічної рівноваги ландшафту;
- домінування небагатьох видів тварин-фітофагів;
- вирощування монокультур;
- перетворення багатьох видів (гризуни, комахи) на сільськогосподарських шкідників за відсутності хижаків;
- система агротехнічних і меліоративних заходів;
- біомаса безповоротно виноситься разом з урожаєм.

Для землеробської освоєності України властиві добре виражені зональні ознаки. В зонах мішаних і широколистяних лісів орні землі

займають близько 40 % земельного фонду, лісостепові та степові ландшафти розорані на 75-80 % і більше. Інша ситуація спостерігається з поширенням лісових угідь: на Поліссі вони займають 33,7 % території, різко зменшуючись у Лісостепу (11,9 %) і степу (5,6-3,0 %). Меншим за площею є землеробський вплив у гірських країнах: в Українських Карпатах площа ріллі становить 16,8 %, а в гірському Криму — 21,4 % земельного фонду.

Розорювання степів, зникнення природних акумуляторів талих і дощових вод (блюдець), руйнація дернини, що може затримати сніг та воду і захищає ґрунт від морозів і вітру, втрата зернистої структури, властивої цілинному чорнозему — все це сприяло тому, що степові природні комплекси стали ерозійно-чутливими. Наслідками такої чутливості є:

- посилення випаровування з поверхні ґрунту;
- збільшення нічного охолодження степу;
- зниження рівня ґрунтових вод;
- бурхливе і коротке весняне та дощове водопілля;
- зменшення загальних запасів вологи, збіднення водних джерел;
- посилення несприятливого вітрового впливу як літом, так і взимку.

Землеробство в степовій зоні України спричинило втрату значної кількості гумусу. Наприклад, якщо до розорення степів його було 8-10%, то на сьогодні залишилося тільки 4-5 %, що зумовило зниження родючості й стійкості ґрунтів і, як наслідок, посилення впливу води і вітру.

За останні 20—30 років чорноземи звичайні потужні (Кіровоградська область) втратили 1,6-2,5 % гумусу.

Для сільськогосподарського виробництва характерні певні закономірності розміщення на території країни. Вони зумовлені насамперед відмінностями земельних та агрокліматичних ресурсів, природних умов у різних її частинах.

Різну спеціалізацію сільського господарства визначають також економічні і соціальні чинники. Це передусім потреби населення та окремих галузей господарського комплексу у сільськогосподарській продукції, географічне положення переробних промислових підприємств, забезпеченість території трудовими ресурсами, наявність розвинутих транспортних шляхів.

Під впливом цих факторів в Україні сформувалися три сільськогосподарські зони. Класифікують їх залежно від галузей сільськогосподарського виробництва, що у них мають найбільше значення. Якщо у зоні більше продукції дає тваринництво, то і назву її прийнято починати із спеціалізації тваринництва.